

ผศ.เด่นศิริ ทองนพคุณ

‘สุนัขเฝ้าบ้าน’ แห่งลุ่มน้ำทำเงิน

7 กันยายน 2541

ชมรม “เรารักแม่น้ำทำเงิน นครปฐม” ถือกำเนิดหรือก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวของภาคประชาชน ประกอบด้วย “บ้าน-วัด-โรงเรียน” ซึ่งต่างมีสำนึกต้องการจะร่วมฟื้นฟูวิถีชีวิตแม่น้ำทำเงิน ที่น่าเสียที่สุดในประเทศไทยขณะนั้น

เป็นองค์กรเล็กๆ...ใช้แม่น้ำทำเงินเป็นห้องเรียนธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการสอนคน ผ่านเยาวชนทุกระดับไปสู่ผู้ปกครองและชุมชนแบบมีส่วนร่วม แล้วขยายเครือข่ายกระจายทุกพื้นที่ จนทุกโรงเรียนริมแม่น้ำทำเงินต้องสร้างหลักสูตร “ทำเงิน” ไว้สอนเยาวชน

ผศ.เด่นศิริ ทองนพคุณ อดีตผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ในฐานะประธานชมรมเรารักแม่น้ำทำเงินนครปฐมคนล่าสุด ร่ายยาวให้ฟังว่า...เดิมทีทำงานอยู่เบื้องหลังในฐานะเลขานุการชมรม เราเป็นคนขี้ๆ ลุยๆ เป็นเด็กริมแม่น้ำทำเงินนครชัยศรีมา แต่กำเนิด สมัยเด็กๆ ได้ใช้น้ำในแม่น้ำทำเงินหล่อเลี้ยงชีพ แม่น้ำสายนี้สร้างอะไร ให้เราและท้องถิ่นหลายอย่าง กระทั่งได้ขึ้นย้ายไปรับราชการ จ.สุรินทร์ และภาคอีสานหลายปี

“กลับบ้านมาเห็นทำเงินแล้วตกใจ ทำไมเปลี่ยนไปมากขนาดนี้ หรือเกิด

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในพื้นที่บ้านเรา โดย

ไม่มีขอบเขตและไม่ชัดเจนในด้านพิมพ์เขียวจังหวัด ขณะเดียวกัน การถาโถมของอุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายรุกรมมากในรูปแบบบ้านจัดสรร ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ ทำให้แม่น้ำทำเงินถูกกลืนเลย แล้วก็ถูกทอดทิ้ง ทุกคนมุ่งมองแค่ความเจริญ ณ จุดนั้น”

แต่แม่น้ำทำเงินกำลังเสื่อมโทรม กลายเป็นที่ทิ้งขยะ เช่น ที่นอน หมอนเก่า หมาเน่าลอยมา ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมบางแห่งก็ปล่อยน้ำเสียที่ยังไม่บำบัดลงมาสู่แม่น้ำทำเงิน ก็เลยเป็นผลพวงส่วนหนึ่งที่ทำให้แม่น้ำทำเงินวิกฤต สร้างความทุกข์แก่ชาวบ้านริมฝั่งทำเงิน 3 อำเภอ (อ.บางเลน อ.นครชัยศรี และ อ.สามพราน)

เราเห็นความทุกข์ของชาวบ้านริมฝั่งทำเงินทั้ง 3 อำเภอ จึงถามพวกเขาเหล่านั้นว่า เมื่อทุกคนทุกข์จากวิกฤตน้ำในแม่น้ำทำเงิน ควรที่จะช่วยกันหาวิธีแก้ไขด้วยกันร่วมกันคิดเพื่อบ้าน เพื่อแม่น้ำทำเงินของเราจะดีกว่า จึงได้เกิดการรวมตัวก่อตั้งเป็นชมรมเรารักแม่น้ำทำเงินนครปฐมขึ้น จนบัดนี้ร่วมระยะเวลา 12 ปีเศษ โดยเล็งเป้าหมายไปที่เยาวชน เพราะยังมีเวลาในการฟูมฟักรักษาเยียวยาแม่น้ำได้นาน และมีแนวคิดใหม่ๆ ให้เขารู้จักรักและกตัญญูแม่น้ำ

วิกฤตของแม่น้ำทำเงิน เป็นปัญหาที่ทับซ้อนและเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งจะแก้โดยลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องแก้แบบองค์รวมทุกภาคส่วน แต่บังเอิญภาคราชการที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ ทั้งหมด 6

บรรดาสมาชิกชมรม "เรารักแม่น้ำท่าจีนนครปฐม"

เราเลือกที่จะเข้าไปขอความร่วมมือ ชี้ให้เห็นและบอกให้เขาทำอะไรเพื่อสังคม เราไม่ได้เข้าไปขอเงิน และไม่ได้เข้าไปชวนทะเลาะ เราก็จะได้มิตรสัมพันธ์ใหม่ๆ อีกองค์กร เราสร้างแบบเรียนเรื่องแม่น้ำท่าจีนสู่กระบวนการเรียนในห้องถิ่น เพื่อซึมซับแก่เยาวชนเรามีบ้าน มีวัด มีโรงเรียนเป็นเครือข่ายเข้มแข็ง และล่าสุดเราได้โรงงานอุตสาหกรรมสีชาวมาร่วมเป็นเครือข่ายร่วมสร้างฝัน รักทำกินบ้านเรา

ผศ.เด่นศิริบอกด้วยว่า อยากเห็นโครงการลอกแม่น้ำท่าจีนทั้งสายมานานแล้ว เพราะการลอกแม่น้ำท่าจีนไม่ใช่เพียงลอกดินสร้างความลึกให้แม่น้ำ ยังเป็นการจัดระเบียบชายฝั่งได้ด้วย อะไรที่รुकล้าแม่น้ำจะได้ถูกจัดการอย่างเป็นระบบและถูกต้องเสียที

แม่น้ำท่าจีนไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ต้นมาจับจองเป็นเจ้าของรูกล้าแบบนี้ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง เราเชื่อว่าพวกเขาคิดดี และกระทำได้ ไม่คิดประหัตประหารใคร และไม่ไดกลั่นแกล้งใคร เราเสนอภาคราชการไป ไม่รู้จะเป็นผลแค่ไหน เกรงว่าจะไปเจอต่อเข้าเลยไม่กล้า หากภาคราชการและรัฐไม่ทำอะไรเราก็ไม่ว่ากัน เราทำได้แค่สุดท้ายบ้านเราเท่านั้น

"เราอยากเห็นคนในชุมชนเข้มแข็ง ฉลาดรู้เท่าทันแล้วก็ใคร่ควรวิเคราะห์ให้เป็น ว่าอะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ เราส่งสัญญาณให้รัฐบาลรู้ เพื่อนำไปดำเนินการต่อ เพราะเราไม่มีอำนาจ ไม่มีกฎหมายรองรับตัวเรา แต่ถ้าสมาคมน้ำท่าจีนสามารถรวมตัวและต่อยอดกับรัฐบาลได้ ณ จุดหนึ่ง เพื่อเป็นสภาลุ่มน้ำต้นแบบของชาติ และเกิดสมาคมน้ำระดับประเทศ 25 สายน้ำ นั่นคือความฝันสูงสุดของพวกเรา"

กระทรวง 22 กรม กลายเป็นในลักษณะที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แท้จริง แต่ละหน่วยงานยังตีความรับผิดชอบกันไม่ชัดเจน ประชาชนอย่างพวกเราจึงเหมือนกันว่าจะไปประสานงานกับหน่วยงานไหน แต่ถ้ามีองค์กรใดสักองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ชัดเจนเรื่องนี้ การแก้ปัญหาทางน้ำโดยตรง ไม่ว่าจะเกิดน้ำแล้ง น้ำวิกฤต สามารถจัดการได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบงานก็จะรวดเร็ว ณ จุดจุดนั้น

ถึงวันนี้รู้สึกภูมิใจเวลาได้ยินนักท่องเที่ยวมาเห็นแม่น้ำท่าจีนบ้านเราแล้วพูดว่า "แม่น้ำท่าจีนนี้สวยจัง" และที่เลิศที่สุดของพี่และพวกเรา คือการได้แก้ไขและพัฒนาแม่น้ำท่าจีนให้สวยได้อย่างปัจจุบันนี้ และการันตีความสวยงามของแม่น้ำท่าจีนไปไว้ที่พยางค์ที่ 8 เป็นพยางค์สุดท้ายของคำขวัญจังหวัดนครปฐมว่า "สวยงามตาแม่น้ำท่าจีน"

ทั้งนี้ ทางชมรมได้เร่งพัฒนาและพยายามผลักดันแม่น้ำท่าจีนขึ้นพอร์ทคำขวัญจังหวัดมาแล้วถึง 3 พ้อเมือง เพิ่งมาประสบความสำเร็จสมัย "ท่านหม่อมเทียน" ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล เป็น พวจนครปฐมท่านลงพื้นที่เองโดยไม่บอกใคร ไปลำพัง ไปดู ไปสัมผัส เหมือนกับที่ "หลวงพ่อบุญ" เจ้าอาวาสวัดวัง

ตะกู อดีตเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม พระผู้บุกเบิกการแก้ไขวิกฤตท่าจีนมากับชมรมสมัยเริ่มก่อตั้ง

"หลวงพ่อบุญ" ท่านเคยสอนว่า น้ำใสสะอาดหรือไม่ให้เอาเท้าลงแช่น้ำ ถ้าเห็นหัวนิ้วโป้งเท้าชัดเจนแสดงว่าน้ำใสสะอาด และหากจะดูว่าน้ำสกปรกมีสารพิษหรือไม่ ก็ให้ใช้เท้าแช่น้ำสักพัก ขึ้นมาดูว่ามีตะกอนสารเคมีหรือกลิ่นตะกั่วติดเท้าหรือไม่ก็รู้ ตามประสาชาวบ้านแบบนี้ ไม่ต้องไปวัดค่าอะไรบาบอแบบนักวิชาการ ต้องรอเวลาหลายวันจนชาวบ้านเดือดร้อน จนแน่ชัดว่าน้ำในแม่น้ำท่าจีนสวยใสเข้าทำดี ก็มอบรางวัลให้กับคนนครปฐม โดยมอบคำขวัญพยางค์ที่ 8 ให้นั่นเอง

"วันนี้เราถึงจุดยอดสุดของวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีนแล้ว แต่เราก็ไม่สามารถหยุดปฏิบัติการอะไรได้เลยสักนิด หากแต่ต้องเร่งสร้างพันธมิตรโรงงานอุตสาหกรรม เราเปรียบพวกเราเหมือนสุนัขเฝ้าแม่น้ำท่าจีน เราเลือกที่จะเฝ้า เพื่อส่งเสียงสะท้อนความรู้สึกรักบ้านเกิด จิตสำนึกรักบ้านเกิด และธรรมชาติ เราไม่เลือกที่จะเป็นสุนัขไล่กัด เพราะแบบนั้นเป็นการสร้างศัตรู"

ทวีพล หลิมชัยสุวรรณ